

Заморський Володимир Васильович д-р с.-г. наук, професор
Чецький Богдан Олександрович здобувач вищої освіти ступеня
доктора філософії
Уманський національний університет садівництва м. Умань

АСПЕКТИ ПРОДУКТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОРТІВ ЯБЛУНІ

Сучасне товарне садівництво потребує нових високопродуктивних сортів яблуні, спрямованих забезпечити ринок високоякісними плодами з властивостями до довготермінового зберігання. Фундаментальні засади складають питання визначення фотосинтетичних характеристик яблуневих фітоценозів, а також встановлення відсотків реалізації отриманого продуктивного потенціалу. Науково-практична проблема раціонального добору високопродуктивних сортів яблуні постійно в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних садівників [1–3], оскільки досконалих сортів яблуні не існує, оскільки вони не в змозі одночасно бути пристосованими до умов вирощування певного регіону. Вивчення стану оптово-роздрібною торгівлі свіжими плодами яблуні в Європі показало, що серед великого розмаїття сортів, що користуються найбільшим попитом, знаходиться Джонаголд і його клони [4], Фуджі, Флоріна, Ред Чіф. Вони в однаковій мірі поєднують високу врожайність, відмінні споживчі якості і тривалу лежкоспроможність плодів [5, 6]. Дослідження проводили у 2017–2020 рр. в насадженнях яблуні, які розміщувалися в саду ФГ «Неофіти» – філіалу кафедри плодівництва та виноградарства Уманського національного університету садівництва. Об'єктами були сорти яблуні: Голден Делішес (контроль), Фуджі, Ред Чіф, Флоріна та Джонаголд, щеплені на підщепі М.9 та висаджені в 2014 році за схемою 3,5×1 м. Кожний варіант включав 15 рослин у чотирикратній повторності. Ростові параметри та продуктивність визначали за загальноприйнятими методиками, а статистичну обробку проводили методом дисперсійного аналізу з використанням комп'ютерних програм. Аналіз площі листя пагонів окреслив сорти, які мали вищі показники – Флоріна та Джонаголд, сорти з середніми значеннями – Голден Делішес та Ред Чіф, та сорт з найменшою листовою поверхнею пагона – Фуджі. Математична обробка отриманих результатів методом дисперсійного аналізу показала, що провідним фактором, який визначає площу листя пагона є сорт (фактор В), а сила впливу складає 80,0 %, в той час як рік досліджень (фактор А) мав показник на рівні 11,7 %. Продуктивний потенціал насаджень яблуні включає показники ефективної взаємодії листкового покриву з накопиченням фітомаси кожним деревом та фітоценозом в цілому. До провідних показників відноситься діаметр штамбу, приріст фітомаси, сумарна фітомаса, яка включає отриманий урожай плодів. Фактична урожайність фітоценозу яблуні була найвищою в чотирирічному періоді і лідером був сорт Джонаголд, який на 3,1 кг плодів з дерева перевищив сорт Голден Делішес та на 5,3 кг – Флоріну. Сорти Ред Чіф та Фуджі за вказаний період продукували плоди на рівні 5,1 та 5,8 кг/дерева. Проведений дисперсійний аналіз виявив суттєву

дію (36,3 %) помологічного сорту на навантаження плодами дерев нових сортів яблуні, а умови вегетаційного періоду здійснювали вплив на рівні 14,6 %. Основним показником при визначенні продуктивного потенціалу насаджень яблуні вважається відсоток господарсько цінної частини – плодів в накопиченій сумарній фітомасі. Аналіз отриманих показників вказує на досить високу – від 68,1 до 80,5 % частку плодів в трирічному віці. Перевагу мав помологічний сорт Ред Чіф, а найменші результати у сильнорослого сорту Джонаголд. Зі збільшенням віку насаджень до шести років доля плодів в сумарній фітомасі дерев знизилась до 32,4 (Джонаголд) – 44,1 % (Флоріна). Підсумковий аналіз продуктивного потенціалу насаджень нових сортів яблуні дає підставу констатувати, що інтенсивний фітоценоз яблуні залежно від віку може реалізувати від 29,8 % до 80,5 % накопиченої фітомаси на господарсько цінну частину – плоди. Перевагу слід надавати новим сортам Ред Чіф, Фуджі та Флоріна.

Список використаних джерел

1. Міка А. Якість яблук у Європі. *Садівництво по-українськи*. 2014. № 4 (4). С. 12.
2. Vintskovskaya Yu. Yu., Kitaev O. I. Influence of Vapor Gard antiperspirant on pigment content and functional state of apple leaf apparatus (*Malus domestica Borkh.*). *Stiinta Agricola*. 2017. № 1. С. 39–43.
3. Вольвач Т. П. Господарсько-біологічні особливості нових селекційних сортів і форм яблуні : автореферат ... канд. с.-г. наук : 06.01.05. Сімферополь. 2004. 20 с.
4. В Польщі росте оптова ціна на яблука Джонаголд. *АПК-Інформ: овочі & фрукти*. URL: <https://www.fruit-inform.com> (дата звернення: 04.05.2022).
5. Тарнавська К. П. Біохімічний склад та органолептична оцінка плодів клонів Джонаголда української селекції в умовах Поділля. *Вісник Уманського національного університету садівництва*. 2017. № 2. С. 76–80.
6. Тарнавська К. П. Зимостійкість і морозостійкість клонів яблуні (*Malus domestica Borkh.*) сорту Джонаголд вітчизняної селекції. *Вісник аграрної науки*. 2018. № 4 (781). С. 74–77.
7. Кондратенко Т. Є., Андрусик Ю. Ю. Загальна та часткова помологія : навч. посіб. Київ : ЦП Компринт. 2017. 253 с.